

OBVEZNA OSIGURANJA

PROF. DR. SC. NIKOLETA RADIONOV
KATEDRA ZA POMORSKO I OPĆEPROMETNO PRAVO
PRAVNI FAKULTET U ZAGREBU
nikoleta.radionov@pravo.hr

Razlog uvođenja

- Posebno naglašen javni interes za zaštitom određenih društvenih skupina ili društvenih odnosa itsl.
- Povećana opasnost određenih stvari ili djelatnosti

Sklapanje osiguranja obzirom na volju osiguranika

- **Dobrovoljna osiguranja:**

- Osiguranik samostalno, iz svoje slobodne volje, odlučuje o sklapanju ugovora o osiguranju
- Nema zakonske prisile
- Na odluku utječu gospodarski razlozi, želja da se smanji financijska opasnost za poslovanje u slučaju štete

- **Prisilna (obvezna) osiguranja:**

- **Ugovorna (deklaratorna) OO:**

- Uvjet: pravni ili gospodarski događaj (npr. kupnja vozila)
- Ugovaratelj osiguranja može odlučiti da ipak ne sklopi osiguranje, no time preuzima odgovornost za posljedice

- **Zakonska (konstitutivna) OO:**

- Nastanak osigurateljnog odnosa automatski, bez volje osiguranika
- Npr. Obvezna osiguranja putnika u javnom prometu – samim stupanjem u vozilo

Podjela obveznih osiguranja

Socijalna osiguranja

- Mirovinsko i invalidsko osiguranje
- Zdravstveno osiguranje
- Osiguranje za slučaj nezaposlenosti

Tradicionalno
izdvojena iz
prava
osiguranja

Individualna obvezna osiguranja

- Obvezna osiguranja u prometu
- Osiguranje profesionalne odgovornosti
- Osiguranje od posljedica nezgode
- Obvezna ekološka osiguranja

OSIGURANJE OD ODGOVORNOSTI: DEFINICIJA

- Osiguranje od odgovornosti jest ugovor o osiguranju u kojem se osiguratelj obvezuje ugovaratelju osiguranja da će, nastupi li ugovorom predviđeni osigurani slučaj, u okviru ugovorenih uvjeta, isplatiti štetu za koju je odgovoran osiguranik, a ugovaratelj se obvezuje isplatiti osiguratelju premiju osiguranja

OBVEZNA OSIGURANJA ODGOVORNOSTI: OPĆENITO

Neograničen broj

- Ovisi o javnom interesu (procjeni zakonodavca)
 - Arbitrarnost? Temelj? Izračuni? Kontrola?
- Trend povećanja
- Propisano pravom EU, zakonom, pravilnikom, deontološkim propisom strukovnih udruženja
- Dispergirane odredbe, velik broj propisa, pravna nesigurnost
- Zaštita potrošača?

Zaštita

- IMOVINSKOG INTERESA: pojedinih djelatnosti, osoba od štete na imovini
 - Opasne djelatnosti, veći rizik štete
 - Profesije koje nose javnu funkciju
- MOGUĆNOSTI NAKNADE ŠTETE: oštećenika koji pretrpe štetu od opasnih djelatnosti, osoba, stvari
 - Kultura kompenzacija

Neživotno (imovinsko)

- materijalna i nematerijalna šteta
- apsolutno utvrđeni iznosi

OBVEZNICI SKLAPANJA OSIGURANJA

- Nositelji djelatnosti
 - Pravne/fizičke osobe
 - Obrti
 - Slobodna zanimanja

OSIGURANE OSOBE

- Nositelji djelatnosti
 - Npr. Odvjetničko društvo
- Zaposlene osobe koje obavljaju djelatnost
 - odvjetnici, vježbenici

TREĆE OSOBE

- Neograničena masa potencijalnih oštećenika
 - Npr. Odgovornost korisnika nuklearnih uređaja, arhitekti, inženjeri građevinarstva
IZVANUGOVORNI ODNOS
- Oštećenici – stranke ugovora
 - Npr. Punomoć: odvjetnici, JB, revizori, porezni savjetnici, psiholozi
UGOVORNI ODNOS
- Zakonom određene treće osobe
 - Npr. Putnici – osiguranje odgovornosti organizatora paket aranžmana; stranke stečajnog/ovršnog postupka itd.

Pravni izvori

1. Međunarodne konvencije
2. *Acquis communautaire*
3. Opća načela obveznog prava
4. Odredbe ZOO o ugovoru o osiguranju (*lex generalis*)
5. Odredbe posebnih zakona o obveznom osiguranju (*lex specialis*)
6. Opći i posebni uvjeti osiguranja
7. Sudska i arbitražna praksa
8. Pravna doktrina

Formalni izvori

Autonomni izvor

Neformalni izvori

Pravni izvori *rationae materiae*

Članak 923 ZOO

- Odredbe ovoga odsjeka neće se primjenjivati na pomorska osiguranja, a ni na druga osiguranja na koja se primjenjuju pravila o pomorskom osiguranju, kao ni na osiguranja u zračnom prometu, osiguranja tražbina te na odnose iz reosiguranja.
- Na ugovore o osiguranju stvari u kopnenom prijevozu na odgovarajući se način primjenjuju pravila o pomorskom osiguranju.

PRIMJENA
POMORSKOG
ZAKONIKA

OBVEZNA OSIGURANJA ODGOVORNOSTI (OSIM PROMETA)

- Odvjetnici
- Revizori
- javni bilježnici
- Zaštitari
- arhitekti i inženjeri graditeljstva
- posrednici i zastupnici u osiguranju
- Upravitelji nekretninama
- stečajni upravitelji
- porezni savjetnici
- komisionari
- posrednici u prometu nekretninama
- organizatori turističkih paket-aranžmana
- detektivi
- sudski vještaci
- Kontrola zračne plovidbe
- Posrednici u transferu nogometaša itd.

DOBROVOLJNA (NEOBVEZNA) OSIGURANJA PROFESIONALNE ODGOVORNOSTI

- članovi uprave i nadzornih odbora
- Računovođe i knjigovođe
- veterinari
- Liječnici
- <https://www.hlk.hr/od-1-sijecnja-2017-osigurani-svi-clanovi-komore.aspx>
- Stomatolozi
- ljekarnici

STRUKOVNE KOMORE
Pregovaranje uvjeta s
osigurateljima –
premija!?

Obvezna osiguranja u prometu

Osiguranje putnika u javnom prometu od posljedica nesretnog slučaja

Osiguranje vlasnika/korisnika prometnog sredstva od odgovornosti za štete nanesene 3. osobama

- Motorna vozila – osiguranje od automobilske odgovornosti (AO)
 - Za naknadu štete jamči RH!
- Brodice na motorni pogon
- Jahte
- Osiguranje zračnog prijevoznika/operatera zrakoplova od odgovornosti za štete nanesene 3. osobama i putnicima
- Obvezna osiguranja u pomorskom pravu

Osiguranje putnika u **javnom prometu** od posljedica nesretnog slučaja

- **Autobusi**
 - Linijski i slobodni prijevoz
 - Gradski, međugradski, međunarodni prijevoz
 - Prijevoz radnika na posao, prijevoz turista
- **Taxi i rent-a-car s vozačem**
- **Tračna vozila** za prijevoz putnika
 - Tramvaj, vlak
- **Pomorska, jezerska i riječna plovila**
 - Na redovitim linijama
 - Prijevoz putnika, turista, krstarenja
 - Najam s min. 1 članom posade
- **Zrakoplovi** kojima se prevoze osobe i stvari u javnom prometu
- **Ostala** prijevozna sredstva kojima se naplatno prevoze putnici

Obvezna osiguranja u pomorskom pravu (PZ)

- **Odgovornost za štetu zbog izlivanja ULJA koje se prevozi kao TERET**
 - Iznos osigurane svote = iznos ograničenja odgovornosti iz CLC konvencije 1992.g.
 - Direktna tužba: samostalna pravna pozicija
- **Odgovornost za štetu zbog izlivanja ULJA koje se prevozi kao POGONSKO GORIVO (BUNKER)**
 - Iznos ograničenja propisan PZ-om (Bunker konvencija 2001.)
 - Direktna tužba: samostalna pravna pozicija
- **Odgovornost poduzetnika NUKLEARNOG broda**
 - Iznos ograničenja propisan PZ-om
 - Direktna tužba: samostalna pravna pozicija
- **Odgovornost za troškove vađenja i uklanjanja PODRTINA I POTONULIH STVARI**
 - Konvencija o uklanjanju podrtina 2007. (Nairobi konvencija) via Uredba 2009/20/EZ via PZ
 - Direktna tužba: samostalna pravna pozicija
- **Odgovornost za tjelesne povrede/smrt PUTNIKA na brodu**
 - Uredba EU 392/2009 o odgovornosti pomorskog prijevoznika za putnike u slučaju nezgode
- **Odgovornost za POMORSKE TRAZBINE prema LLMC Konvenciji 1976. + Protokol 1996. g.**
 - **NEMA PRAVA NA DIREKTNU TUŽBU!!!**

OSIGURANJE RIZIČNIH DJELATNOSTI?

- POLICIJA
- VATROGASCI
- GORSKA SLUŽBA SPAŠAVANJA
- ZAŠTITARI
- HITNA POMOĆ – LIJEČNICI
- PIROTEHNIČARI - OBVEZNO

DOBROVOLJNO
OSIGURANJE!

PROCJENA
RIZIKA – VISOK!

POSEBNI UVJETI POJEDINIH
OSIGURATELJA
- Različite tarifne stope
ovisno o riziku

VISOKA PREMIJA

PROIZVODI

OSIGURANJE
OD NEZGODE

OSIGURANJE
PROFESIONALNE
ODGOVORNOSTI

ŽIVOTNO OSIGURANJE
S DOPUNSKIM
OSIGURANJEM
NESRETNOG SLUČAJA

PRIMJERI OBVEZNIH OSIGURANJA PROFESIONALNE ODGOVORNOSTI

OSIGURANJE ODVJETNIKA

- <https://zakon.hr/z/176/Zakon-o-odvjetništvu> (čl. 44 ZO)
- Odvjetnik je dužan osigurati odgovornost za štetu trećima počinjenu u obavljanju profesije
 - Može OD za sve odvjetnike
 - Dužnost dostave police HOK-u
 - Propust osiguranja – teža povreda odvjetničke dužnosti, isključenje iz HOK-a
 - Dozvoljena franšiza – štetu do određenog iznosa naknađuje odvjetnik izravno
 - Minimalna svota osiguranja odvjetnika: **800.000 kn** (bez agregatnog limita)
 - Minimalna svota osiguranja OD/d.o.o.: **9,000.000 kn** (bez agregatnog limita)
- Moguće osiguranje svih odvjetnika preko HOK-a
 - Dužnost odvjetnika na plaćanje naknade za osiguranje HOK-u
- Opće uvjete osiguranja odvjetnika pregovaraju osiguratelji (imenovani osiguratelj) s Ministarstvom pravosuđa i HOK-om (čl. 44 št. 8 ZO)
- Odvjetnici (HOK) biraju osiguratelja, ali osiguratelj je **DUŽAN** sklopiti ugovor kada primi upit
- Treće osobe: **SPORNO!** Svakako ugovorne strane, možda i izvanugovorno (neodređena masa) – od slučaja do slučaja!
- **ŠTETE:** samo imovinske, proizašle iz obavljanja odvjetničke profesije (ne tjelesne povrede itd.)
- Sudska praksa: gubitak prava iz osiguranja zbog **namjere ili grube nepažnje** odvjetnika! (VSRH Rev 485/2006-2)

OSIGURANJE INŽENJERA ARHITEKTURE, GRAĐEVINARSTVA I GEODEZIJE

- Obvezujući uvjeti HUO-a
 - <https://www.huo.hr/hrv/uvjeti-osiguranja/24/>
 - HUO, Komora i Ministarstvo prostornog uređenja i graditeljstva
- Zakon o Hrvatskoj komori arhitekata i inženjera u graditeljstvu
 - Obveza osiguranja odgovornosti ovlaštenih inženjera
 - Obveznici:
 - Inženjer pojedinac
 - Pravna osoba koja zapošljava ovlaštene inženjere
 - Projektantsko društvo
- Treće osobe
 - Izvanugovorna odgovornost
 - Unaprijed neodređen krug oštećenika (masa) kojima je nastala šteta koja je posljedica obavljanja inženjerske profesije

Neke razlike unutar obveznih osiguranja

Osiguranje odgovornosti

osiguranje u korist 3. osobe
(oštećenika)

-osiguratelj je dužan isplatiti štetu nastalu iz osiguranog slučaja (za kojeg je odgovoran ugovaratelj osiguranja) oštećeniku (osiguraniku), ukoliko ovaj zahtijeva naknadu štete

Oštećenik (osiguranik) ima samostalno i direktno pravo prema osiguratelju (**actio directa**), neovisno o pravnom odnosu i prigovorima osiguratelja prema ugovaratelju osiguranja

IMOVINSKO OSIGURANJE – KARAKTER
NAKNADE ŠTETE

Osiguranje od nesretnog slučaja

-osiguranje u korist 3. osobe

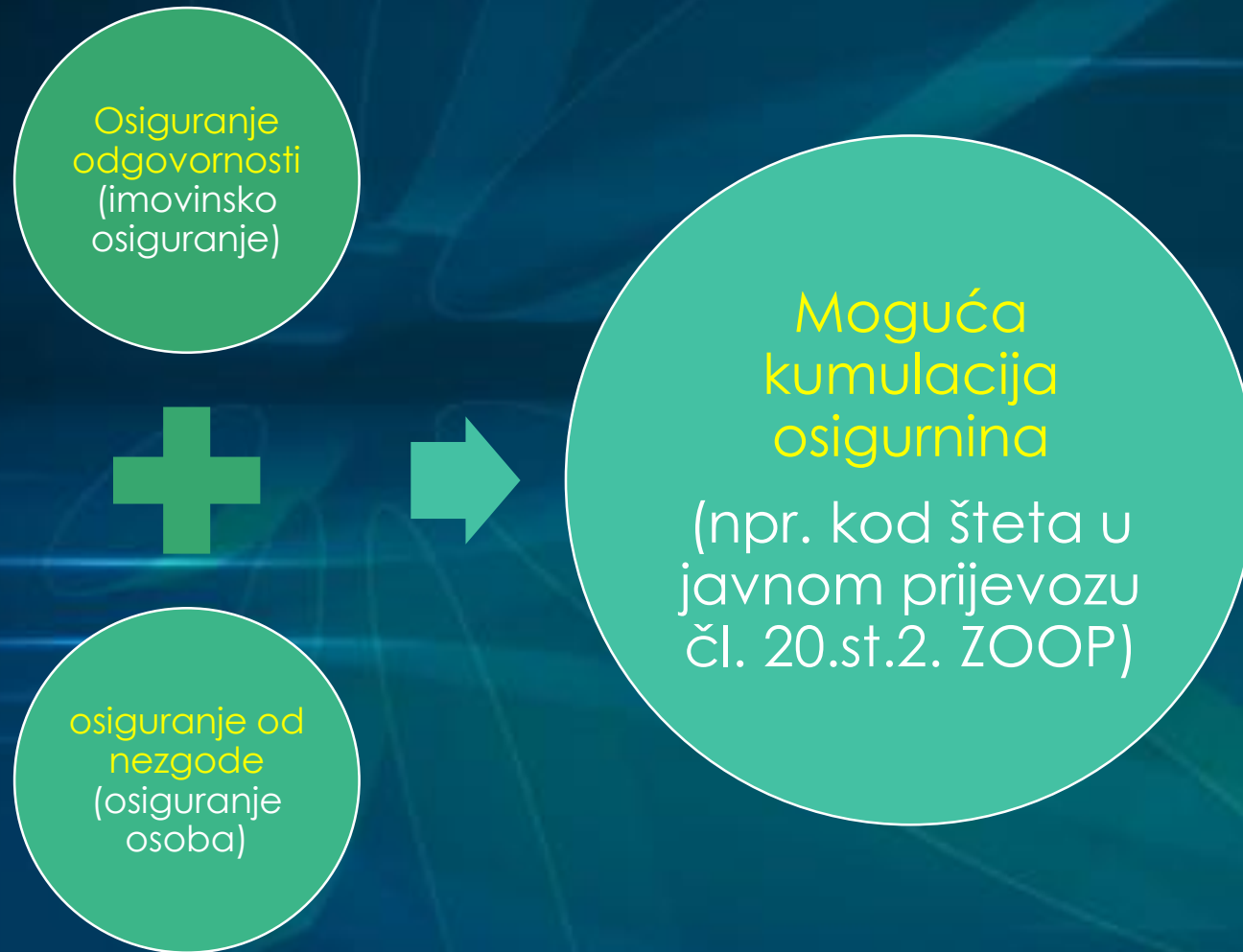
- Obveza postoji npr. za: vlasnike svih prometnih sredstava kojima se prevoze putnici u javnom prometu (i taxi vozila!)

- Osigurana svota određena zakonom - putnik ima **actio directa** prema osiguratelju

- Ostatak štete – odgovornost
štetnika

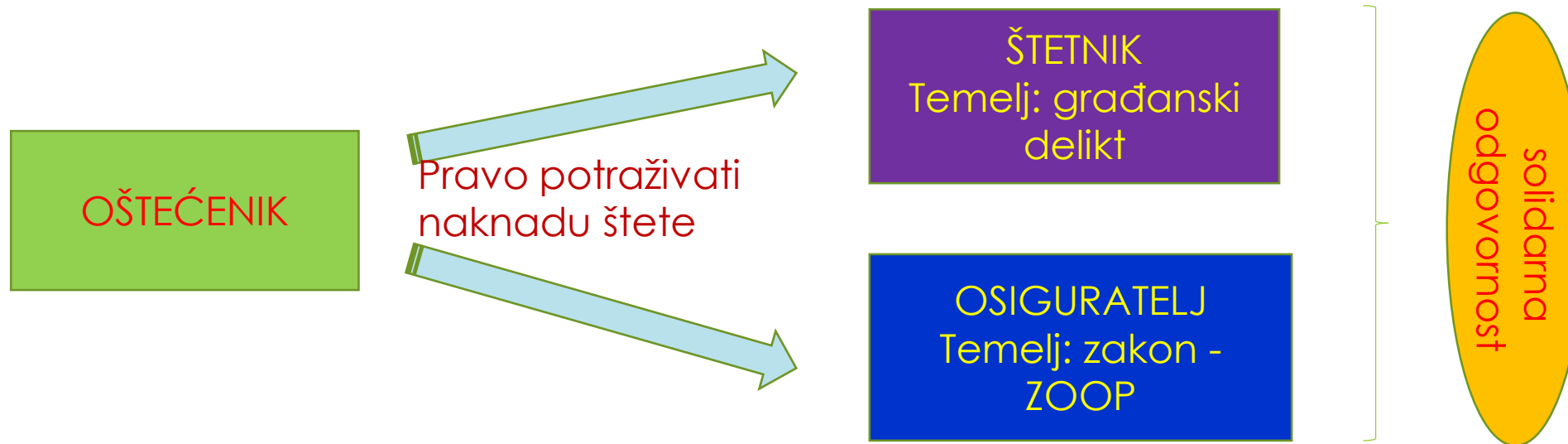
NEIMOVINSKO OSIGURANJE
(OSIGURANJE OSOBA) – NEMA
KARAKTER NAKNADE ŠTETE

Kumulacija zahtjeva – da ili ne?

Pravo na neposrednu (direktnu) tužbu (*actio directa*)

- Samostalno i neovisno pravo oštećenika da potražuje naknadu štete iz osiguranog slučaja direktno od osiguratelja

- Osiguratelj ne može oštećeniku stavljati prigovore iz ugovora o osiguranju koje ima prema osiguraniku!
- (1) U slučaju osiguranja odgovornosti oštećena osoba može zahtijevati neposredno od osiguratelja naknadu štete koju je pretrpjela događajem za koji odgovara osiguranik, ali najviše do iznosa osigurateljeve obveze.
- (2) Oštećena osoba ima, od dana kad se dogodio osigurani slučaj, vlastito pravo na naknadu iz osiguranja te je svaka kasnija promjena u pravima osiguranika prema osiguratelju bez utjecaja na pravo oštećene osobe na naknadu. (čl. 965 ZOO)

DIREKTNA TUŽBA (ACTIO DIRECTA)

ACTIO DIRECTA PREMA PZ 2004
(čl. 743. st. 2)

OBVEZNA OSIGURANJA
ODGOVORNOSTI
BRODARA

(osim pomorskih tražbina
LLMC 1996)

DOBROVOLJNO OSIGURANJE:

-Tražbine članova posade zbog
smrti /tjelesne povrede /
narušavanja zdravlja

Postojanje javnog interesa

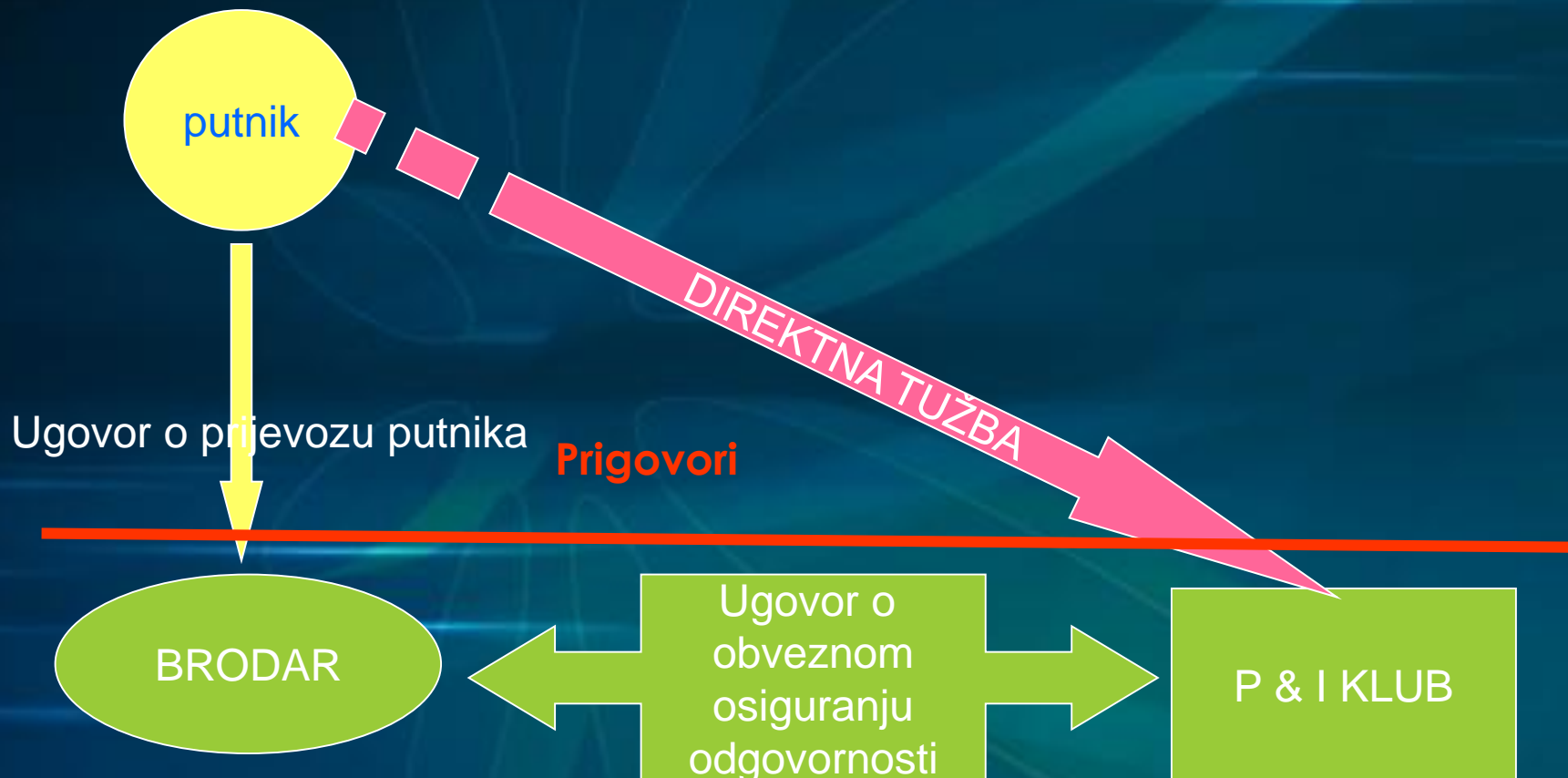
- VEĆINA OBVEZNIH
- JEDNO DOBROVOLJNO
OSIGURANJE
ODGOVORNOSTI

DIREKTNA TUŽBA : ZASTARA

- Neposredni zahtjev treće oštećene osobe prema osiguratelju zastarijeva za isto vrijeme za koje zastarijeva njegov zahtjev prema osiguraniku odgovornom za štetu

Čl. 234 st. 5 ZOO

DIREKTNA TUŽBA: SAMOSTALNA PRAVNA POZICIJA obvezno osiguranje odgovornosti za putnike na brodu

DIREKTNA TUŽBA: NESAMOSTALNA PRAVNA POZICIJA TUŽITELJA

dobrovoljno osiguranje odgovornosti broдача za posadu broда

